

Эрдэни Дугаров

ШЭЛЭГДЭМЭЛ ЗОХЁОЛНУУД

Dr. By 2008

ШҮЛЭГҮҮД

Хүүгэд бидэ барандаа

Баруун хадын оройдо
Хэшээлэй һүүлдэ гарабабди.
Бултаараа эндэ оройдоо
Ерэдэггүйгөө халаглабабди.

Альган дээрэ байһандал,
Элдин нютагнай хабтайна.
Нарата үдэрэй һайханда
Наартай харагдан байна.

Тосхоноймнай шугам үйлсэнүүд, –
Толорно тэндэ шэнэ гэрнүүд.
Модо тоншохо дуулдаха юм,
Майдарай баабай дархан юм.

Алтан шэниисын таряалангууд
Эбхэрэн зүүгээр халюурна.
Антон, Дулмын баабайнар
Эрхимээр комбайнаа ябуулна.

Голоо үгсэн харахадамнай,
Сомоо һүринүүд тэнзылдээ.
Мархуу, Доржонууд һайрхахадаа,
Манайшые ажал тэндэ гээ.

Урагшаа һарабшалан харанабди,
Дурандаа хонид бэлшэнхэй.
Буладай эжые танинабди, –
Буряадтаа суурхаһаар үнихэнэй.

Үргэн бэлшээри нэмжынэ,
Үнеэд бэлшэнэ аяараа.
Олон хүүгэдэй эжынэр
Омогтойл һаалишан ажалаараа.

Баясан нютагаа шэртэжэ,
Булайханаар арсалдабабди.
Гэртэхиндээл болохые шиидхэжэ,
Гарнуудаа үргэн баталбабди.

Арюун талаараа хониды
Адуулхаб гэнэ Ханда.
Һүрхэй эмниг морины
Һургаха дуратайл Дамба.

Болохол зариман жолоошоншые,
Багша, инженер, һаалишаншые,
Дархан, трактористшые болохо, –
Дуратай ажалнай олдохо.

Манай Эхэ орон

Агуу Эхэ ороноймнай
Угаа дэлгэрын гайхалтай!
Харгы замуудаар холбоотой
Хадануудай саана хаданууд,
Талануудай саана таланууд.

Түрэл Эхэ ороноймнай
Түргэн хүгжэхэн урматай!
Батажаһан ажалай эршэтэй
Түсэбүүдэй ехэ түсэбүүд,
Барилгын ехэ барилганууд.

Үргэн Эхэ оронойнгоо
Захагүй баялигаар омогорхонобди!
Түмэн зондоо магтаалтай
Заводуудай олон заводууд,
Таряаланай олон таряалангууд.

Эхэ найхан оронойнгоо
Эбтэй хүхюун хүүгэдбди!
Байдалай найхан байдалтайбди,
Найдалай найхан найдалтайбди.

Манай буряад эхэ дайда

Манай буряад эхэ дайда –
Үргэн талата нютаг лэ,
Үндэр уулата орон лэ,
Сэлмэг тэнгэрийн тулга лэ,
Сэнхир нуурнуудай үлгы лэ!

Манай буряад эхэ дайда –
Үльгэр домогой эхин лэ,
Ульгам хэлэнэй зугаа лэ,
Хүгжэм дуунуудай хонгёо лэ,
Хатар нааданай солгёон лэ!

Манай буряад эхэ дайда –
Хүрһэтэ зөөлэхэн газар лэ,
Хүйһым булаһан тоонто лэ,

Хүлым эльбэһэн зүлгэ лэ,
Хуби заяанайм хүлдэ лэ!

Манай буряад эхэ дайда –
Малша ажалша зонтой лэ,
Сагаалганаараа золтой лэ,
Сурхарбаанаараа хүхюун лэ,
Суурхал алдараар дорюун лэ!

Манай буряад эхэ дайда
Саяан уулаһаа сууряална,
Байгал далайһаа уряална,
Минии тоонтоһоо хабтайна,
Манай гэгдэжэ мандана!

Магтаал

Хун шубуун гарбалтай,
Дун сагаан сэдхэлтэй,
Хуһан модон сэргэтэй
Арбан нэгэн эсэрын
Урда Хойто Хоримнай
Урдын хойтын алдартай, –
Арюун нэгэл нютагнай
Аршаан сэбэр буянтай.
Гүн зузаан домогнай
Мүн мүнөөш эршэтэй, –
Бальжан найхан Хатантай,
Бабжа Барас баатартай

Урда Хойто Хоримнай
Урдын хойтын габьяатай, –
Аршаан сэбэр буямнай
Алтан хүлдэ наратай.

Гүн сагаан эдеэмнай
Гүр дээдын дээжэтэй.
Табан хушуун хүрэгтэй,
Тайбан үнэр уладтай
Урда Хойто Хоримнай
Урдын хойтын харгытай, –
Алтан хүлдэ нарамнай
Агуу дээдын заяатай.

Минии алтан үлгы

Байгал оршон нютагууд соогоо
Баабай янзаар налайн голлоод,
Бууса зоной нангин гуламта –
Буурал Хори үргэн юм даа.
Галаб үеын амисхаалдал,
Гангын хангалаар санзайлан,
Домог түүхээр түүрээгдэжэ,
Дура сэдхэл омогтуулна.

Хонгор Буряадтаа эгээл зулгы
Хори – минии алтан үлгы,
Ариг хайхан газар уһатай,
Урин зонтой нютаг юм даа.
Аяа сагуудай амисхаалдал,
Аяын үнэрөөр хангалтан,
Анха гарбалаа мүнхэлжэ,
Энхэ амгалан жаргана.

Тоонто нютагнай хайхан

Унаһан шороймнай зөөлэн,
Ууһан уһамнай – аршаан.
Түрэхэн эхэмнай – бурхан,
Хэлэхэн хэлэмнай – буряад.
Эдихэн эдеэмнай – сагаан,
Үмдэхэн хубсаһамнай – зохид.
Тала дайдамнай уужам,

Тоонто нютагнай хайхан.
Орон дэлхэймнай эзэдтэй,
Уһа голнууднай лусуудтай.
Хүхэ мүнхэ тэнгэримнай
Бурхан, идам сахюусадтай.
Һайн ябахын зальбарал
Һайхан эдэ үгэнүүд соо!

Хоримни

Баян дайдата Хоримни,
Буян ехэтэ сэдхэлдэш
Ухаан заяагаа найдажа,
Улад зонтоёо жарганам.
Наһаараа үлгы дайдыеш
Магтан магтан дуулахалби,
Хори, Хори, Хоримни!
Анхын алдарта Хоримни,
Арюун нэрэшни зүрхэндэм
Алтан үзэгөөр һалбаржа,
Ами наһандам бадарнал.

Хабаараа алтан нэрыеш
Дабтан дабтан ябахалби,
Хори, Хори, Хоримни.
Эртын домогто Хоримни,
Эршэ һүлдээе үргэдхэн,
Үндэр гарбалаа түүрээжэ,
Үргэн заяатай хүгжэнэш.
Золоороо мүнхэ угыеш
Дурсан дурсан магтахалби,
Хори, Хори, Хоримни!

Буряадби гэлдэн ябыт даа

Уран шүлэгүүдые уншаад,
Ульгам бодолдо абтаад,
Ухаагаа ульгам болгоод,
Һанаандаа һайе олгоод,

Уран зохёолдо ханагтай,
Урагшаа һанаатай болыт даа;
Буряад хэлэндээ дуратай,
Буряадбди гэлдэн ябыт даа!

Гансахан нютаг

Уужам дайдын энгэртэ
Дуулим найхан нютаг бии.
Тэрэ найхан нютагта
Түрөө гараа бэлэйлби.
Олон харгын бэлшэртэ
Ганса иимэ нютаг даа.
Нуурин зоной заяанда
Мүнхэ зулаар носонхой.
Эжыл баабайм наһанда
Ульгэр шэнги нютаг һэн.

Миниш һанаа сэдхэлдэ
Тиимэл зандаа үлэнхэй.
Альган зөөлэн Хоримни –
Эльгэн тоонто үлгымни
Элдин хонгор энгэрээ
Дэлгэн байнаш урдамни.
Гунан дайдын энгэртэ
Ганса найхан нютаг бии.
Минии наһан заяанда
Замайм одон болонхой.

Зальбарал

Хори буряад хүбүүн
Хандан, мүргэн байнаб:
Хун шубуун гарбални –
Хуһан модон хүлдэмни!
Бурхан тэнгэринэр бултадаа,
Идам сахюусадни барандаа,
Орон дэлхэй, нютаг нугамни,
Хада уула, уһа голнуудни,
Хаан Буурал Баабайнарни,
Хатан найхан Эжынэрни,
Хамаг Лусууд-хаашуулни,

Хайхарыт гэжэ зальбарнам:
Һүнэһэ хүлдыем үргэлсыт,
Һанаһан һанааем бүтээлсыт,
Хии мориием хиидхэлсыт,
Хамаг хэрэгыем шиидхэлсыт.
Гарахадам гарзагүй ябуулыт,
Ороходом олзотой ерүүлыт.
Үдэр һүниггүй намайе дэмжыт,
Үргэл мүргэлыем тогтоогыт!
Хун шубуун гарбални –
Хуһан модон хүлдэмни!

Анха сагай буряадууд

Дайда талаяа анхаран,
Тайбан байдалаа сахиһан,
Адуун хүрэгөө манаһан
Анха сагай буряадууд.
Түүдэгэй тэгшээр дүлэтөөн,
Тэнгэрийн ододой ялалзаан
Һүнийн аажамай гэршэл даа,
Һэргэг эрэшүүл һонорнууд.

Хариин дайсад дээрмэдэжэшье,
Хүбшын шононууд халдажашье
Болохо байһандань һэргылэн,
Бүхэли хүнээр нойрсонгүй,
Түрэл хотоноо, нютагаа
Түгэс нягтаар харууһалһан
Шамбай эрэшүүл зэһэнхэй,
Шагнан, шэртэн хононхой.

Хори буряад

Хун шубуун гарбалтан,
Хуһан модон сэргэтэн,
Дундараагүй омогтон,
Унтараагүй зулатан!

Барагдаагүй түрэлтэн,
Дарагдаагүй хүлдэтэн –
Арбан нэгэн эсэгэ –
Алтан Хори удха лэ!

Хориин талада

Хүхэ мүнхэ тэнгэрээр
Хун шубууд дэбисэнэ.
Хүнэй сэдхэл сэнгэмээр
Хүхюутэй ганганалдана.
Гунан дайдын энгэрээр
Ая ганга хангалтажа,
Аянай хун шубуудай
Ганганаантай ниилэнэ.
Нуурай эрьедэ ургахан
Сагаан сэдхэлтэй хуһан
Ногоон намаагаар надхан,
Наманшалан зальбарна.

Сэлгээн Хориин талада
Сэнгэжэ ябаһан намда
Хун шубуудай ганганаан
Холын гарбалайм мэндэ лэ!
Сэдхэлдэм сэргэлһэн хуһан
Сэҗнэшэгүй угайм хүлдэ лэ!
Ая ганга санзайтажа,
Аажам талые арюудхана.
Алтан наран зулатажа,
Айл аймаг гэрэлтүүлнэ.
Хүхэ тэнгэри мүнхэтэжэ,
Хэтын жаргал түхөөнэ.

Шэбшэлгэ

Хоримни, Хоримни –
Наһанайм эхин,
Заяанайм зула гээшэлши!
Хоримни, Хоримни –
Сэдхэлэйм шэмэг,
Зүрхэнэйм хүлдэ гээшэлши!
Хоримни, Хоримни –
Һанаанайм эршэ,
Һүзэгэйм элшэ гээшэлши!
Хоримни, Хоримни –
Мүргэлэйм шүтөөн,
Үргэлэйм дайда гээшэлши!

Хоримни, Хоримни –
Аминайм хэшэг,
Бүхыгэйм бүхы гээшэлши!
Наһаараа шамтаяа
Найдалтай холбоотойб.
Замаараа шамтаяа
Заяатай дабшанхайб.
Хоримни, Хоримни,
Хэтэдээ болтогойш!

Сагаан шубууд

Сэгээн сэлмэг уудамаар
Сагаан шубууд зэлэтээ.
Сэсэг мэтэ үүлэнүүд
Ягаан болон үдэшэнэ.
Хойто зүгые шэглэхээр
Сагаан шубууд ниидэнэ.
Ойто хадые эмээллээд,
Улаан наран даллана.

Хараа алад ошоһоор
Сагаан шубууд үнгэрнэ.
Хойто зүгэй дайдада
Тоонто нуурнууд сэнхиинэ.
Сагаан шубууд сэдхэлдэм
Сагай хүлдэ шэнгинүүд.
Угайм эхин шубууд
Тугайм тэмдэг болонхой.

Байгал далай

Байгал далай, Байгал далай
Баатар долгёо далайбал,
Океанһаашье өөрэгүй хүрөөтэй,
Орьёлжо байдаг абаритай.

Байгал далай, Байгал далай
Байбан долгёор налайбал,
Урасхал уһандал аятай,
Үлгьдэжэ байдаг аягтай.

* * *

Байгалай эрэлхэг загаһашад –
Байгалай эдирхэг капитанууд
Барандаа зүрхэтэй даа, алдартай,
Байгаалиингаа ямарташье жаргалтай.

Океанай олон загаһашадһаа,
Океанай омог капитануудһаа
Оройдоо юугээрээшье дутахагүй,
Байгалаа юугээршье һэлгэхэгүй.

Байгал, Байгал гэлсүүлнэл,
Бүхы дэлхэйгээр суурханал.
Байгалдаа загаһашан болохол гүб,
Байза, капитаниинь али дээрэ гү?

Байгалай һалхин

Нажартаа һэрюун,
Үбэлдөө шэрүүн
Байгалай һалхин –
Буряадаим амин –
Үдэртөөш дууланаш,
Һүниндөөш хуурданаш:
Байгал, Байгал –
Гайхал дүүрэн далай.
Һайхан Байгал –
Найдал мүнхэ далай.

Зангаараа хүхюун,
Замдаашье арюун
Байгалай һалхин –
Буряадаим амин –
Байгалаа түүрээнэш,
Дэлхэйгээр хөөрэнэш:
Байгал, Байгал –
Гайхал дүүрэн далай.
Һайхан Байгал –
Найдал мүнхэ далай.

Арбан нэгэн эсэгэ

Хоридой Мэргэн баабай,
Хун шубуун мүнхэ эжы –
Арбан нэгэн хүбүүдэй
Арюун нангин гарбални:
Галзууд, Хуасай, Хүбдүүд,
Гушад, Шарайд, Харгана,
Худай, Бодонгууд, Хальбан,
Батанай, Сагаан гэгдээ!

Арбан нэгэн эсэгээр
Алтан угаа баталжа,
Үлгэн дэлхэйн энгэртэ
Үнэр баянаар үдэжэ,

Галзууд

Омог дээгүүр ханаатай,
Онсо дэлгэр абаритай,
Даруу дуугай байдаггүй,
Доржогонуур хэлэ аматай,
Дэн дээрэ зүрхэтэй,
«Дааган» гэхэн уряатай,
Гал улаан тугтай
Гани шанга Галзууд обогтон
Арбан хүхүүртэй* зон:
Доргошо, Хаадагта, Жэнхэн,
Даахай, Хабагай, Эршэм,
Ногоод, Дэлдэгэр, Алаахай,
Монгол.

Шогложо хэлэбэл:
Галзууд хүн гайтай,
Ганса модон эзэтэй.

***

Галуу тохорюун ганганааша,
Галзууд хүн гашайдааша.

***

*Хүхүүр – дахуул, бэе хүбүүд.

Галзууд, Хуасай, Хүбдүүд,
Гушад, Шарайд, Харгана,
Худай, Бодонгууд, Хальбан,
Батанай, Сагаан гэгдээ.

Үе сагуудай утада
Үдэн, үнэржэн тараад,
Хори буряад алдартай
Холо ойгуур суурхажа,
Галзууд, Хуасай, Хүбдүүд,
Гушад, Шарайд, Харгана,
Худай, Бодонгууд, Хальбан,
Батанай, Сагаан гэгдээ.

Хуасай

Амба сарай мяханда
Обтожо үлэнхэрөөгүй,
Архи хорзын ехэдэ
Һогтожо, шунажа ябаагүй,
«Хандагай» мэргэн уряатай,
Хуа тугтай
Хуасай обогтон
Найман хүхүүр зон:
Боохой, Обогор, Тогдор,
Боршиихо, Богдор,
Сагаан малгай, Хурилхан,
Барбагар.

Шогложо хэлэбэл:
Хуасай хүн заргаша,
Ухаатай хүн заабариша.

***

Хуасай хүн ходорхой,
Хоһон тэргэ дондорхой.

***

Хуасай хүн уулагар,
Улаан шуна зурааша.

Хүбдүүд

Хүхюун дорюун аягтай,
Хүжүүн хүйхэр абаритай,
Хүнгэн мэргэн ябадалтай,
Хүхын үндэгэ эдигэн домогтой,
Хара «Бүргэд» уряатай,
Хүхэ тугтай
Хүбдүүд обогтон
Найман хүхүүр зон:
Улаалзай, Сагаалзай, Бурюуха,
Байтай, Лигмид, Түмэршэн,
Нохой, Ургаца.
Шогложо хэлэбэл:
Хүбдүүд хүн хүхюутэй,
Хүнды модон абяатай.

***

Хүбшын модон хүхэрөөшэ,
Хүбдүүд хүн хүндэмүүшэ.

Гушад

Үгэ дуу үсөөнтэй,
Үнэн сэхэ зантай,
Арай удаан хүдэлөөтэй,
Гашай табиха дуратай,
«Жорой» гэнэн уряатай,
Ягаан тугтай
Гушад обогтон
Табан хүхүүр зон:
Мэргэн шара, Бүхэ хара...
Мүнөө бэшэ гурбаниинь
Мэдэгдэнэгүй, мартагдаа.
Шогложо хэлэбэл:
Гушад хүн
Гушан зантай.

***

Гушад изагууртай хүн
Гашайда бэрхэ юм.

Шарайд

Бүжэн* туулайн бөөрэ ходолдог,
Бүртэ* шонын үрсые хахалдаг,
«Буга» мэргэн уряатай,
Бүхы нютагуудаар байратай,
Шара тугтай Шарайд обогтон
Долоон хүхүүр зон:
Худанса, Анаадай, Долоод,
Тободой, Дэлдэй, Гэгшид, Сүнид.

Шогложо хэлэбэл:
Шараһан мяхан шаратай,
Шарайд хүн шашагтай.
Шарайдай байгаагүй нютаг үгы,
Шаазгайн һуугаагүй модон үгы.

***

*Бүжэн – нарай зулзага.
*Бүртэ – бэеэ хүсэһэн.

Харгана

Мохоо хутагаар мунса зородог,
Мори тэргээр мууе зөөдэг,
Бүхэриг хоморгошо,*
Бултадаа эд зөөриншэ,
«Бүрхы» шубуун уряатай,
Хара тугтай Харгана обогтон
Арбан хүхүүр зон:

Моотхон, Шуудай, Байталай,
Хушуун, Баряхай, Батанай,
Тангад, Баатаржан,
Хуудай, Хүхэ.

Шогложо хэлэбэл:
Харгана хүн харатай,
Хартаганаан хадхууртай.

***

Хадхууртай бургааһан – долоогоно, хаягдалдаа харуу – Харгана.

*Хоморгошо – аблахадаа, ан хүреэлхэдээ бэрхэ.

Худай

Дуу ехэтэй тэнгэридэл,
Дурбилга ехэ хуугайтай,
Хуримай мяханда садаагүй,
Хурса эритэ хутагатай,
«Шэлүүхэн» гэхэн уряатай,
Хүрин тугтай Худай обогтон
Долоон хүхүүр зон:
Хүүдэй, Хара төөлэй,
Хундуу, Бүшхэй, Зальтир,
Жэмгэд, Шалхар.

Шогложо хэлэбэл:
Зудай олон хүндэтэй
Худай уг гарбалтан.

***

Худагай уһа
Хундагаар уһан худай.

Хальбан

Харбаха номондоо хабагүй,
Хара тогоондоо хабатай,
Дэлихэ номондоо дүрэгүй,
Дэльбэн тогоондоо дүрэтэй,
«Араата» гэхэн уряатай,
Хара хүрин тугтай
Хальбан обогтон
Зургаан хүхүүр зон:
Мэнгээ, Зургууд, Хоригой,
Гутаар, Баригай, Мүсэн.

Шогложо хэлэбэл:
Хальбан хүн
Хара заргаша,
Улаан хэлэтые
Урдаа оруулдаггүй.

Бодонгууд

Борьботые бута бажууһан,
Бодын мяханда бүхөөгүй,
Ула мүрөө харуулаагүй,
Аяг зангаа танюулаагүй,
Ухаан бодолоо балартаагүй,
«Шоно» мэргэн уряатай,
Боро тугтай Бодонгууд обогтон
Зургаан хүхүүр зон:
Оргодой, Һарьмайта, Будан,
Һуури, Тэсхэй, Зартаган.

Шогложо хэлэбэл:
Бодонгууд хүн буритай,
Бодон гахай хоёотой.

***

Бодонгууд хүн бодолгүй,
Буруугайнь хорёо шэшэхэтэй.

Сагаан

Сайр сагаан тэнгэриһээ
Сагаан удхата харгытай,
Хари хүниие хүндэлхэ
Хонин төөлэй хүндэтэй,
Манай хүниие хүндэлхэ
Морин төөлэй хүндэтэй,
Сагаан тугтай Сагаан обогтон
«Буура» гэхэн уряатай,
Табан хүхүүр зон:
Улянхай, Үбэгэй, Хушууша,
Бүдэй, Шоно.

Шогложо хэлэбэл:
Сарай мяханда садаагүй,
Һүнэй архида һогтоогүй,
Сарбуу шүүрээд табихагүй
Салбуу дорюун Сагаангууд.

Батанай

Бараг дээгүүр ханаатай,
Бата, дорюуншаг зантай,
Бэшэг номдо дуратай,
Бодол ухаа барагтай,
«Шандаган» уряатай,
Ногоон тугтай
Баабайн бэрхэ
Батанай обогтон
Долоон хүжүүр зон:

Түгшэд, Захимха, Салдан,
Боохой, Хэдэгэнэ, Малаахан,
Шүбгэ.

Шогложо хэлэбэл:
Батанай хүн тэншүүтэй,
Буруугай хорёо шабааһатай.

***

Барга хара Батанай
Барда нохойнгоо һүүл тайраа.

Һайханда

Эхэ оронойнгоо һайханда
Хэнэйшье шарай сэлмэгхэн.
Энхэ нааданайнгаа һайханда
Бидэнэйшье жаргал элбэгхэн.

Амгалан тайбанай һайханда
Тэнгэрийншье шарай сэнхирхэн.
Арюухан нүхэсэлэй һайханда
Бидэнэйшье сэдхэл энхэргэн.

Би буряадби

Би бишыхан буряадби,
Би ургажа ябаналби.
Минии уг гарбални
Мүнхэ урданай ха юм.
Хун шубуун изагуурни
Хүн ябаха заяам ха юм.

Байгал далайн долгинууд
Хун шубуудые үлгүдэнэ.
Буряад сэдхэлэй долгинууд
Бишыхан намайе үлгүдэнэ.
Урдан байһан голнууд –
Байгал далайн найдалнууд.

Урган ябаһан үхибүүд –
Буряад арадай найдалнууд!

Түрэл хэлэнэй һайханда

Түрэл хэлэндээ хандажа,
Түрүү үгээ зорюулнаб.
Түрэл хэлэнһээ удхалжа,
Эхэ Буряадтаа дурланаб.

Түрэл хэлээ энхэржэ,
Эсэгэ мэтэ болонолби.
Түрэл хэлэндээ эрхэлжэ,
Үринь шэнгеэр жарганалби.

Түрэл хэлэнтээ ханилжа,
Би ши гэлдэн хүхинэлди.
Түрэл хэлээрээ хөөрөжэ,
Үльгэршэндэл налайналби.

Түрэл хэлэндээ мүргэжэ,
Бурхан гэжэ һүгэдэнэлби.
Түрэл хэлэнэй һайханда
Түрэл арادتаяа мүнхэлби.

Түрэл хэлэмни мандажа,
Түмэн жэлнүүдтэ зугаалаг!

Буряад хэлэмни – буряад гарбални

Гүн сагуудай гүнзэгы сооһоо
Ганзага жэлнүүдэй холбоогоор
Гүлмэр хүүгэндэл тал-мүлхэн
Гүбэрһөөр үгэнүүдые үлхэн,
Сээжын гүнэй зугаагаар дэлбэрэн,
Сэсэн үльгэрнүүдээр жэгүүртэн,
Энэ мүнөө үе саг хүрэжэ ерэнэн,
Энхэрэн минии мүргэнэн
Буряад хэлэмни –
Буряад гарбални!

Үльгэр домогуудай уута сооһоо,
Үбгэд хүгшэдэй хөөрөөн сооһоо
Алтан удхаяа гэрэлтүүлэн гаража,
Арюун шанараа дэлгэн байхадаш,
Бүри баян, уян болгохые сэдхэн,
Бүри хүдэр, үндэр болгохые хүсэн,
Эхэ орондоо үнэншэ сэрэгшэдэл,
Энэ наһаяа шамдаа зорюулнаб,
Буряад хэлэмни –
Буряад сэдхэлни!

Түрэлхи буряад хэлэмни

Хэлэн, хөөрэн жаргахада
Хэлэндэ урин налархай;
Шагнан, сэгнэн хүндэлхэдэ
Шэхэндэ зөөлэн талархай;
Сэлмэг зугаа дэлгэхэдэ
Сэдхэлдэ дулаан ольһотой;
Заншал һургаал хэлэхэдэ
Зүрхэндэ халуун омогтой;
Үльгэр домог түүрээхэдэ
Үнгэлиг дэлхэйн хүгжэмтэй;
Дуугаа дуулан уярхада
Буурал тоонтын аялгатай
Түрэлхи буряад хэлэмни

Харьялма аршаан булагтал,
Хатарша хүлэг һалхиндал,
Гэрэлтэ улаан нарандал,
Сахилма сагаан саһандал
Сээжым шэмэн бадаранхай,
Дээжэнь болон зэдэлэнхэй!
Дээдын табисуур заяатай,
Доодын гарбали зугаатай
Түрэлхи буряад хэлэмни
Түмэн үгөөрөө билтараад, –
Хүн наһанайм зэндэмэни,
Хэтын сагуудташ жэнхэни!

Буряад хэлэндээ

Эхынгээ энгэртэ нэнгэнэндэл,
Энгэртэш ухаагаа охитуулан,
Энхэрэн шамайгаа ябанаб,
Минии сэдхэлэй оюун наран –
Мүнхэ буряад хэлэмни!

Үльгэршэ сэдхэлдэш түшэглэн,
Үлбэрхэн бодолоо һэргээн,
Үгэнүүдэй аялга татанаб,
Минии сэдхэлэй оюун наран –
Мүнхэ буряад хэлэмни!

Буряадаар

Урган мандаһан наран
Уһан буряадаар шарана.
Таладаа жэргэһэн жэргэмэл
Тон буряадаар жэргэнэ.
Бэлшэхээ гараһан үнеэднай
Буряадаар үүгэнэн саашална.
Бүмбэр хонидшые мааралдан,
Буряадаар хөөрэлдэн ошоно.
Малшанай мориншые заадан,
Маша буряадаар үүрһэнэ.

Бардамнай хойноһоонь дахан,
Буряадаар хусаад абана.
Дээгүүр үнгэрһэн хирээшые
Дэбинэ буряадаар хаагалан.
Баяртай харайһан бишые
Буряадаар ооглон далланаб.
Гэртээ ороод һуухадаа,
Гэрэлтэ телигээ харахадам,
Хоёр хэлэтэйшые һаа, тэрэм
Ходол ородоор дуугарнал даа.

Буряадаар хэлэхэнь тон үсөөн,
Бузар энэнь харамтай даа.

Түрэлхэн буряад хэлэмни

Тоонтынгоо энгэрһээ түүһэн
Торгон баглаа сэсэгтэмнил,
Түмэн үнгөөр һолонготоол
Түрэлхэн буряад хэлэмни.
Уулын энгэрһээ бурьялһан
Умдым харяадаг аршаандал,

Тунгалаг һайханаар дэлбэрээл
Түрэлхэн буряад хэлэмни.
Хүбшын аглаһаа гараһан
Хуша жодоогой хангалдал,
Һанаа сэдхэлым дүүргэнэл
Түрэлхэн буряад хэлэмни.

Эгээл

Эгээл эгээл дээдэ юумэн
Энэ дэлхэй дээрэ гэбэл:
Эгээл өөрэ ухаатай,
Эгээл өөдэ һанаатай,
Эгээл эрхим дүрсэтэй,
Эгээл бэрхэ дүрэтэй,
Эгээл уран хэлэтэй,

Эгээл шуран зүрхэтэй,
Эгээл дулаан байдалтай,
Эгээл дээдын найдалтай,
Эгээл гэхэдэ, эгээлэй эгээл –
Эгээл энэмнай хүн гээшэл!
Эгээл буряад хэлэтэй
Эгээл нэгэ хүниинь – биб даа.

Хэлээд үгэнэб

Эгээл түрүүшын үгэ,
Эгээл халуухан үгэ,
Эгээл дуратайхан үгэ
Хэлэжэ хэлэндэ орооб.
Эгээл сэдхэлэй үгэ,
Эгээл гэрэлтэйхэн үгэ,

Эгээл энэрхыхэн үгэ
Унаха, айхадааш дурдааб.
Энээхэн арюухан үгээ,
Энээхэн халуухан үгээ
Эжыдээ хэлээд үгэнэб, –
«Эжы, эжы» гэхэдээд.

Үгэнүүд

«Булаг» гэхэдэм,
Булгилан гараһан
Булаг бурьялна, –
Бурьялһан үгэ даа!
«Аянга» гэхэдэм,
Аадарай шанга
Аянга нэернэ, –
Аянгатаһан үгэ даа!
«Аажам» гэхэдэм,
Амгалан тоонтом
Аажамаар хабтайна, –
Аажамтаһан үгэ даа!
Үгэнүүд элдэбын байнал даа,
Үгэлэн хэлэхэдэ туһатай даа.

Ойлгосо, мэдэсэ үгэнэл даа,
Ой ухааем гүйлгэнэл даа.
Һайншые үгэнүүд олон даа,
Муушые үгэнүүд биил даа,
Юрөөл, магтаалайшые бии,
Юрэ хараалайшые байха.
Һайн үгэнүүдтэй ханилжа,
Һайе хэлэхэ – буян даа!
Муу үгэнүүдые хэрэглэжэ,
Мууе хэлэхэ – нүгэл даа.
Һайн үгэнүүдые хэлэжэ,
Муу үгэнүүдтэй тааруулан,
Һайн болгохые хүсэжэ,
Хододоо ябаха гэнэб даа.

Эжы баабаймни

Энэ дэлхэйдэ түрэхэн
Эжы минии – һайхан.
Бага балшарһаа түшэхэн
Баабай минии – һайхан.
Амтан һүөөрөө тэжээһэн
Эжы минии – илдам.
Бата гараараа тэнжээһэн
Баабай минии – илдам.

Үбэр дээрээ үргэхэн
Эжы минии – алтан.
Бүхы гуримда һургаһан
Баабай минии – алтан.
Арюун наран дороо
Аша буян эдлэг!
Алтан дэлхэй дээрээ
Амар мэндэ оршог!

Хүгшэн эжым

Хүгшэн эжым хүнгэн даа –
Эртүүр бодоод бүмбэрнэ,
Эдее хоолоо бэлдэнэ.
Хүгшэн эжым хүнгэн даа.
Хүгшэн эжым эмээхэй –
Духым таалан һэрюулнэ,

Дулааханаар энеэнэ.
Хүгшэн эжым эмээхэй.
Хүгшэн эжым хүндэтэй –
Эбтэй магтан байнабди,
Энхэ мэнды хэлэнэбди.
Хүгшэн эжым хүндэтэй.

Эгээл, эгээл...

– Эгээл, эгээл үндэр юун бэ?
– Үбгэн баабайм бэеэрээ!
– Эгээл, эгээл һайхан юун бэ?
– Үбгэн баабайм шарайл даа!
– Эгээл, эгээл шэрүүн юун бэ?
– Үбгэн баабайм һахал даа.

– Эгээл, эгээл зөөлэн юун бэ?
– Үбгэн баабайм альган даа.
– Эгээл, эгээл набтар юун бэ?
– Үбгэн баабайм һандай даа, –
Би дээрэнь һууха
Бузархан дуратайб!

Та гэжэ ябанаб

Би ши гэлдэлгэн
Буряадта үсөөн даа.
Ши би гэлдэлгэн
Үетэн нүхэд соогоол.
ТА гэжэ хандаха,
ТА гэжэ хүндэлхэ
Шуһандам түрэхэһөөм
Шэнгэһэн байгаал,
Ухаандам гарахаһаам
Ороһон бололтойл.
ТА гэн хүндэлжэ,
Үбгэн баабайгаа,
Хүгшэн эжыгээ
Тааланаб даа.
ТА гэн хандажа,

Эжы баабайгаа,
Ахай абгайгаа
Энхэрнэб даа.
ТА гэн зүрхэнһөө
Аха захашуулда,
Таняагүй зондошые
Ханданаб даа.
ТА гэн сэдхэлһээ
Бүгэдэндэ хандажа,
Буряадаар хүндэлжэ
Ябанаб даа.
Хэзээдэш иихэдээ
Хэнэйшые урда
Улайна сайнагүйб,
Эшэжэ байнагүйб.

Дулаахан баяр

Дулаахан унтаридаа һэрижэ,
Эжынгээ арюухан шарайе
Жаргалтайхан һайхашаанаб.
Баабайнгаа шэрүүхэн нюурые
Баяртайханаар адагланаб.
Дулаахан баяр түрэжэ,
Бүхы бэеыем бөөмэйлнэ.

Дулаахан үдэрые угтажа,
Хуһанай ногоохон шэбэнээе
Анхаралтайханаар шагнаанаб.
Хорёошынгоо зөөлэхэн духые
Энхэрэлтэйхэнээр эльбэнэб.
Дулаахан баяр ерэжэ,
Бүхыдэм намайе эзэлнэ.

Хүгшэн эжы баабайнарни

Хүгшэн эжы баабайнарни,
Хэлэхэмни сэхыень,
Дүрбэн юм даа.
Үбгэн баабай,
Хүгшэн эжым
Минии баабайн
Баабай эжы юм даа.
Аша, ашамнай гэлдэн
Ухаа алдадаг юм даа.
Нагаса баабай,
Нагаса эжым
Минии эжын
Баабай эжы юм даа.

Зээ, зээмнай гэлдэн
Мэдээ табидаг юм даа.
Хайрата һанагдаха
Хүгшэн эжы баабайнарни
Дүрбэн тээһээм һургаад,
Дүрьен, дүнгэн байдаг юм.
Хайрата һанагдаха бинь
Хэдтэнь аша гүүлүүлээд,
Хэдтэнь зээ болоходоод,
Хоёр ондоо болоһондолби.
Тиибэшые хоёр бэшэ нэгэлби,
Түгдэм гэжэ нэрэтэйлби.
Хүгшэн эжы баабайнарай
Нэгэл аша-зээ хүбүүнби.

Ургажал ябахадаа

Үндэрхэн хорёогоо
Дабадаг болобоб.
Үндэрхэн хорёомни
Набтархан болонол.
Үзэглэл үзэхөөр
Уншадаг болобоб.
Уншанан номуудни

Ухаатай болгонол.
Эжидээ туһалһаар
Ажалда һуранаб.
Баабайдаа дүнгүүлһээр
Дүршэлтэй болоноб.
Ургажал ябаһандаа
Урматайб даа!

Альган шаанги

Баабай эжым альганда
Альган шаанги биил даа.
Альган шаангиин
Амтые үзэхэдөө,
Альган тальган
Абаһаар болодогби.
Альган шаангиинь
Альгаараа эльбэдэгби.
Эльбээ хадам,
Альган шаанги
Альган зөөлэхэн,
Амтатай гээ гүт?
Эжы баабайнгаа

Альган шаанги
Эдихэ һаатнай,
(Анхарагты намай)
Хэлээд үгәһүү,
Заагаад орхиһуу:
«Элдэбээ ехээр гаралдагты,
Эжы баабайгаа хашараагты,
Аяга табагаа хахалагты,
Аягүй ааша гаргагты...»
Тиихэдээл одоохон
Түргэн мүртэйхэнөөр
Альган шаангиин
Амтыень үзэхэт даа!

Угаа ехэ

Бага ябанаб даа.
Бүдүүшүүлые бултыень
Угаа ехэ ухаатай,
Угаа ехэ хүндэтэй,
Угаа ехэ зон гэжэ
Ухаагаараа өөрөө
Угаа ехээр һанаархан,
Угаа ехээр атаархан,
Угаа ехэдэ хүрэтэрөө
Ургажал ябанаб даа.

Тоололго

– Нэгэ юуб?
– Нэрэмни!
– Хоёр юуб?
– Эхэ эсэгэ хоёрни!
– Гурба юуб?
– Гарбал түрбэлни!
– Дүрбэ юуб?
– Дуратай түрэл хэлэмни!
– Таба юуб?
– Табисуур һайн буряадби!

Таабай аша хоёр

«Эсэгээ
Тэнгэри гэжэ тахижа,
Эхээ
Дэлхэй гэжэ сахижа,
Аха зониие
Өөдэ харан хүндэлжэ,
Дүү зониие
Урагша абан хайрлажа,
Эхэнэр зониие
Эхэ гэжэ энхэржэ,
Үетэн нүхэдөө
Анда гэжэ анхаржа,
Заншал соогоо зүбхэн,
Зан соогоо зохистойхон

Ябаарай даа», – гэжэ
Таабайнь ашадаа захиана.
«Таабай, таабай,
Танаа яаха гээшэбиб?
Та өөр тухайдаа
Тиихыем хэлэбэгүйлта», –
Гээд ашань асуужа,
Гэтээд урдань зогсоно.
«Таабайш хадаал таабайшниб,
Таалуул наашаа», – гэжэ
Таабайнь таалана.
«Таабайм хадаал таабаймниш,
Газаа гаража наадая», – гээд,
Гарһаань ашань татана.

Эжы наран хоёр

Эжы наран хоёр
Эртэ ходол бодоо.
Эжы мандаа мээхэй,
Наранш баһа өөгшүү.
Хоюулан энхэргэн
Халуухан сэдхэлтэн!

Эжы наран хоёр
Үдэр бүхэн сугтаа
Энхэ һайхан зантай
Эжэл хани юм даа.
Хоюулан энхэргэн
Халуухан сэдхэлтэн!

Манай Арми

Манай Арми
Дай хүсэнэ бэшэл даа,
Манай Арми
Һай хүсэнэ гээшэл даа.
Манай Арми
Арадай хүбүүн ха юм даа.
Манай Арми
Ажалай харуул ха юм даа.

Манай Арми
Эб найрамдалые сахинал.
Манай Арми
Дай үүдхэгшэдые бута сохихол!
Манай Арми
Анханһаа иимэ байгаал даа.
Алдарта Армидаа
Алтан юрөөл үргээл даа!

Баабайм орден

Баабайм дайнда
мэргэн буушан ябаал.
Баһашье олоор
дайсадые дараал.
Тэрэнэйнгээ түлөө
орденоор шагнагдаал.
Тэрэниень зүүгээд
гэрэлдэ харааб.

Үбсүүндэм ялараад
гоёл байна даа!
Үгы даа, таагүй,
байрадань үлгэхэм даа.
Баабаймнил үбсүүндэ
яларжа байхадаа
Бүришье гоёл даа, –
омогорхол түрүүлдэг даа!

Сэрэгшэн болохо гүб?

Дэлхэйдэ эгээл хүсэтэй,
Дайе усадхаха хүсэлтэй
Агуу армидаа дуратайб,
Алдартайдань урматайб!

Үбгэн абам Улаан Армида
Найн дураараа ороһон даа.
Улаан засаг граждан дайнда
Үнэн зүрхэнһөө хамгаалһан даа.

Эсэгэмнишье сэрэгшэн боложо,
Эсэгэ ороноо хамгаалалсажа,
Эзэрхэг фашистнуудые даралсаал,
Эшээн Берлиниеншье абалсаал.

Үшөөл дайнай хүжэрөөтэйдэ
Сэрэгшэн болохоо хүсэхэм элил.
Мүнөөшье мэнэ боло гээл наань,
Сэрэгшэн болохом хэлсээнгүйл.

Наһанай хургаал

Абын хургаал алтан юм гээд,
Арбаад наһандаа
Алтанһаа үлүү наһанхайб.

Эжын хургаал эрхим юм гээд,
Эдир ухаандаа
Эдһээ үнэтэй сэгнэнхэйб.

Ахын хургаал аша юм гээд,
Алибаа сагта
Абажа ябахаар сахинхайб.

Эгэшын хургаал эб юм гээд,
Элдэб хүнүүдтэй
Эбтэй эетэй ябанхайб.

Зөөлэн үгэ

Эхэ эсэгэеэ хүндэлхэ
Ехэ нангин ёһо заншал
Бага балшарһаам намдаа
Баабай эжым ойлгуулаал.
Ойлгуулан хэлэхээр,
Олохон зөөлэнөөр
Намайгаа өөдэм үргөөл,
Найматай мүнөө болгоол:
Үлгы мансын зөөлэн,
Үег хүмбэйн зөөлэн,
Эжын энгэр зөөлэн,
Баабайн үбэр зөөлэн,
Үгэлһэниинь зөөлэн,
Үнэсэхэниинь зөөлэн...

Тоолохо болоо һаа,
Тоолошогүй олон даа.
Иимэ олон зөөлэнөөр
Эжы баабайм намайгаа
Хүлым дүрөөдэ тулгалнал,
Гарым ганзагада хүргэнэл.
Ехэ хүн болоходоо,
Эдэ бүхы зөөлэниенъ
Үриин ёһоор харюулжа,
Гурбан зөөлэнөөр үргэхэб:
Зөөлэн эдее эдюулхэб,
Зөөлэн унтари дэбдихэб,
Зөөлэн үгөөр хандахаб!
Зөөлэн үгэм иимэл даа.

ГАРШАГ

ШҮЛЭГҮҮД

Хүүгэд бидэ барандаа	6
Манай Эхэ орон. Манай буряад эхэ дайда. Магтаал	7
Минии алтан үлгы. Тоонто нютагнай найхан. Хоримни. Буряадби гэлдэн ябыт даа	8
Гансахан нютаг. Зальбарал. Анха сагай буряадууд. Хори буряад	9
Хориин талада. Шэбшэлгэ. Сагаан шубууд	10
Байгал далай. Байгалай халхин	11
Арбан нэгэн эсэгэ.	12
Найханда. Би буряадби. Түрэл хэлэнэй найханда	15
Буряад хэлэмни – буряад гарбални. Түрэлхи буряад хэлэмни. Буряад хэлэндээ	16
Буряадаар. Түрэлхэн буряад хэлэмни. Эгээл. Хэлээд үгэнэб	17
Үгэнүүд. Эжы баабаймни. Хүгшэн эжым. Эгээл, эгээл...	18
Та гэжэ ябанаб. Дулаахан баяр. Хүгшэн эжы баабайнарни	19
Ургажал ябахадаа. Альган шаанги. Угаа ехэ. Тоололго	20
Таабай аша хоёр. Эжы наран хоёр. Манай Арми. Баабайм орден	21
Сэрэгшэн болохо гүб? Наһанай нургаал. Зөөлэн үгэ	22
Үргэһэн. Бодохо гэһэн аад. Үбгэн баабайн бэлэг. Али бороонь хэрэгтэйб?	23
Хүгшэн эжымни. Үбгэн баабайм синоптик. Онһон үгэнүүдэй удхаар	24
Хахархай аяга. Жаргал. Харгы дээрэ	25
Болоһонһоо ама хүрэдэг. Эшхэрхээ болёоб. Эритэ юумэ... Бардам	26
Дуугарамгайдаа яалтайб?.. Лабхандай. Үлгын шүлэг. Харуул	27
Баруун гар. Барилгашантай танилсаабди. Зуһалан гэртээ зөөбэбди	28
Наран сэсэг. Дархалнаб. Морёо тахалуулхам. Гэр барилга	29
Мастерской соо. Гар хюрөө. Нүхэ. Муу алха	30
Эдир дарханай үзэглэл	31
Түлеэн	34
Гансаараа нуунаб. Наалишанай хөөрөөн. Аржылдана	35
Угаа гоё юм лэ. Байгаа наа... Хюмһан	36
Үһэн. Шүдэн. Загаһашад	37
Нэрын сэн. Хэн болохо хүн гээшэбиб? Нээнэб. Эхин үгэ	38
Найнай үзэглэл	39
Элдэбын үгэнүүд	40

Найн үгэнүүд. Илалта. Хадаран	41
Үзэглэлэй хөөрөөн	42
Бэрхэ юм гү, эрхэ юм гү?	44
Ногоон шүлэг. Үзэгүүд.	45
Доржогонуур хэлэн. Мүнхэ юундэ хүхюутэйб? Хоёр сүүмхэ	49
Сэглэлтын тэмдэгүүд. Баяр хүргэнэб	50
Өөрөө. Би зэмэтэйб. Захиралта. Тухатай шүлэг. Сэгнэлтэнүүд	51
Найнаар нурахалби. Газаа гарахадам. Зунай амаралта.	
Энэ тэрэ гэлгэн	52
Нэгэ дневник соо. Намда робот хэрэгтэй. Энеэдэн	53
Шоргоолзон. Эрдэмтэншые боложо... Хани нүхэрни.	
Үршөөлтэй үгэ	54
Үзэглэл	55
Үргэн талаяа шэмэглэһэн. Олон байна	57
Хара сагаан хоёр. Үбэлэй зураг. Дуушад	58
Ганса нэгэ. Амтатай хүбүүн. Дэргэдээл-доргодоол.	59
Эрхэнүүд. Айдаһан. Гуталнууд	60
Эбһээлдэһэн. Бэрхэ гү Баярмаа? Хэлэжэ үгыт	61
Борбой ба борбилоонууд. Долоон нүхэнэй үнэн ажал ямар бэ?	
Аһалдуухай хүбүүн	62
Хүхэ шоно. Сэлмэгхэн үглөөгүүр. Хүгшэн эжын эрхэнүүд	63
Мүргэлдөөшэ бабана. Далитай шүлэг. Балдан бабана хоёр.	
Уна-бодо хүүхэлдэй	64
Тоомгүйшүүл. Дурагүйб. Уйладагуудта	65
Юухэн бэ? Горхон дээрэ. Сухалтай зүгы	66
Хоргодолсоон. Халтирхай хаһа. Бэлэг болгоһойб	67
Хүн юугээрээ баян бэ? «Хос, тэс»	68
Шүрэб. Дээнгэс-доонгос. Нямняа баабай	69
Дамдаа наадан. Минии гэр. Үдэшэ-үбгэн	70
Наран юундэ сухалдааб? Турум-бурум	71
Минии гүлгэн. Шэбшүүр. Залд гээд....	72
Хонхохон. Зураг. Муу үдэшэ. Үнеэд ба морид	73
Хүбүүд, басагад. Баабайм жолоошон. Бургааһан моримни	74
Баабайм барилгашан. Космонавт гүб? Тэршээб даа.	
Томо болоһуу даа	75
Наадаа. Ойлгожо яданаб. Нургааһан эмнигни. Би түрүүлхэм	76

Томо болоноб. Жэгтэй шүлэг. Унтажа хэбтэбэб.	
Буладай баяр, голхорол. Мороженодо ямарбиб?	77
Уншажа нуранхайб. Шамда бии гү? Тоолоноб. Сэсэрлигтэ	78
Хон жэн. Алтан шаазгай. Сэсэгхэн. Ойроһоонь тэрьедээб.	
Нарайханууд аад лэ...	79
Уй-хай. Гэрэлмаа. Жамсын баяр. Яахашниб?	80
Хүршэ хүбүүд. Хайдаб. Нохойм хусана. Нуга манай	81
Һайрхуу боргоһон. Абжархай-табжархай.	
Манай хүгшэн эжы. Эжы	82
Амаралтын газар. Манай миисгэй. Зүргэхэн.	
Хониноймнай бэлэг	83
Самолёт. Ангаахай. Шэнэ жэлээ угтажа.	
Жабар. Һайхан һалхин	84
Наран. Шогтой үглөөгүүр. Нохойнууд. Гүсэ. Шагныш, харыш!	85
Би ши. Мүльһэн. Горхоной арбан. Гарни. Борбилоошхо.	
Халбага	86
Дулаан ерээ. Горхомнай. Түрүүшын арюухан бороо.	
Олон хүлтэй хорхой. Уршагтай шүлэг.	87
Майдар. Хүхэ бухахан. Жаахан унаган. Долгор. Арбуз	88
Хүршэ үхибүүдни. Хоёр хүбүүхэд. Үглөөгүүр болоходо.	
Хэн гэмтэйб – жабар, Юндэн, пеэшэн гү?.	89
Тархигүй амитан. Эльбэшэ Элбэг. Һайн бороо. Хазуулһан байгаа	90
Арсалан. Хүр саһан, хүнгэрэг	91
Худаг уһа хаанаһаа абадаг хаб? Хэн гэмтэйб? Хүхэ энеэдэн.	
Нуга дээрэ	92
Хоёр ондоо хүбүүд. Тоомгүй хүбүүнэй хөөрөөн. Ойлголсобогүй.	
Шэгшүдэй	93
Бүмэхэндэ танигдаа. Хоргодоо наадан. Тоомгүй борбилоо	94
Барби. Худхалаян. Хабарай хүгжэм. Хагсуу үдэр	95
Минии хүршэ үхибүүд	96
Гайхашаанам. Тоомгүй бороо. Хүхюун бороо. Минии эжэлнүүд.	
Томо болохо гэхэн аад	97
Хүнэг. Боргоһон. Үүлэн-унаган. Нохоймни. Юусгэй	98
Жабар. Зүрхэтэй Далай. Дүүжэн. Һолонго бодоо. Зунды ба зүгы	99
Шара шубуун гэлсэнэл. Хоёр хорхой. Үһээ үер. Атаархал	100
Хэндэ юун хэрэгтэйб? Хэдэр бэшэб. Һургана гү? Басагад ургана.	
Хабар эхилбэ	101
Тамхинша Тарба. Буха буруухай. Аляһан. Муу миисгэй	102
Энеэдэхэнүүд. Хэд юуд гээшэб?	103

Бата ба батаганаанууд. Шог заабаринууд	104
Ошор ханидаа ошобоб. Хүршэнэрни. Элжэгэн	105
Заанууд гүйлдөө. Шог. Муушуул. Гэнжэтэй нохой	106
Үглөөгүүр бодоходом... Шэдитэ гүсэ. Тагнуулшанһаа өөрэгүйб. Хабарай үдэрхэн	107
Энеэдэн. Абаахай. Зарядка. Зээрдэхэн унаган	108
Туһалжа тулай татадаг гү? Оёдолшон. Голхорол	109
Хүйтэнэй хүсэн һулараад. Сагай уларил. Шэгшы	110
Гэртэш газааш нааданхай. Уйтай байна. Ургаха гээшэ. Түмэн	111
Үдэшын ой соо. Гахай багша. Юндэн бэшэ Юусгэлдэй гүш?	112
Нэгэн. Мэдэд гээл. Гэхэнь гээбы. Хүгжэм. Элһэн саахар.	113
Хоёр. Хурган хурьган хоёр. Хэн бэ? Үглөөнэй зураглал	114
Эгээл аглаг агаар. Наран намтай ханилаа. Нуга дээрэхэнэ	115
Һэбшээ-һэбшээхэн. Добо. Шүхэр	116
Тугалаа хайрлааб. Ааяма халуун үдэр. Барда гүлгэн. Хоройшоёо хайрлаалби. Дальбараа	117
Һайрхуу бороо. Зундаа. Манан. Арсалдаан. Хонхохонууд	118
Хашартай «хүхэ шоно». Нүхэдбди. Бээлэй барихаб. Хоёр һаамай хүн. Велосипед	119
Айлшалжа ерэгты. Аманай бэлэг. Наран замдаа ябахадаа. Зугаатай шубуухай	120
Һэргылэ. Амгаланай юрөөл. Холын замда гарахадаа. Дуулаха гээд... Удаан ургаха гээшэмни	121
Бургааһан моримни. Хоёр эшэгэн. Аадар. Илгаруулшагүй.	122
Юундэ, яахадаа? Бү яарагты. Булаг. Хэнииншые хэн гэшэгүй.	123
Залхуу хөөрэлдөөн. Түрүүшын саһан. Бэлэг	124
Ойдо. Хүсэл. Шэнэ үдэр. Би Батаб	125
Һүни ерэбэ. Үглөөнэй шүүдэртэй ногоон. Үдэшэлэн. Һолонго	126
Үдэр. Уларилай шэнжэнүүд. Үглөөгүүр	127
Үдэшэ. Һалхин. Һалхин юундэ үлеэнэб? Үзэгдөөгүй амитан гү? Сэсэг-бороо	128
Дулаахан бороо. Мүшэн. Мэндээ	129
Арбан хоёр һара	130
Харгы. Долгидой дуун	132
Энхэргэн долгид. Һайн зантай эрьенүүд. Манай сэсэрлиг. Намарай тэмдэг. Намарай бэлэг	133
Үбһэ хуряалга. Адха орооһон. Халюун. Таряаланай дуун	134
Шэниисэ. Таниба. Үүлэд	135

Манай шэниисэ. Комбайнёрнууд. Шуургатайда	136
Намарай бороо. Ямар үдэр болохоб? Үбэл хабар хоёр. Гэлсэгшэл урданһаа	137
Түрүүшын мүрнүүд. Хүхюун һалхин. Тэсэмгэй Эрхэтэ. Ёлко	138
Саһатай шүлэг. Жабар Үбгэн хаана байдаг бэ? Хүйтэн бууба	139
Шэнэ жэл. Хайратай шандаган. Мүнгэн саһан. Шэнэ жэлэй шүлэг	140
Шэнэ жэлэй асуудалнууд. Хабарнай. Баяртайб. Мартын найман	141
Мартын найманай үглөөгүүр. Хурьгад. Майн нэгэн. Манай тариһан модод	142
Ургыхан. Түрүүшын дуһалнууд. Майдар бидэ хоёр. Хүхэ шүлэг	143
Хабарай үдэр. Хабарай үдэшэ. Хабар дүтэлнэ. Хабарай игаабари	144
Хабарай арбан. Улаан зумнай. Добохонууд	145
Хоёр сэсэг. Сэсэн сэсэгүүд. Бороо. Хоёр һолонго. Бороонь гү, аадарынь гү?	146
Аятай аадар. Зун ямар үнгэтэйб? Һайхан үдэр. Удаахан байдаг һай	147
Ая ганга. Үнээрһэн бороо. Бороогой һүүлээр. Туяана. Зун тухай	148
Наран, наран, наашаагыш. Аадарай урда. Үгөөр бороо. Һархяагууд	149
Табан хушуун үүлэд. Зунай арбан. Гэрэй амитад	150
Хүлэг. Жаахан эрээгшэн. Үнеэн, үнеэн	151
Адуун һүрэг. Хонин һүрэг. Үхэр һүрэг. Ангуушад	152
Жаахан эшэгэн. Баабгайн зүүдэн. Эрээхэн эрбээхэй	153
Гэндэн хүбүүн. Шоргоолзон. Тэрмээлжэн. Мүшэд	154
Унаган ургана. Тэлее тэли. Асуунаб даа. Хорой соо	155
Манай хорой соо	156
Дууһашагүй шүлэг. Сагаахан маадайннууд	157
Үглөөгүүр ерээ. Миин байжа шаданагүйб. Мандаа мээхэй мөөдэймнай. Намда бэшээрэйгты	158
Айлшад. Ашаан бэшэ. Буха. Гахай.	159
Дэлэнгүүд. Тоолоодхиит. Нохойм гүлгэлөө. «Гэрэй амитан»	160
«Юумши?» Хэмэл номоёо үргэлөөд... Хүбүүхэн. Гүрбэл	161
Мана һохор. Ойн хулганаанууд. Үхэр хулгана. Зумбараан	162
Ондатра. Тарбаганууд. Тарбаган шаантаг. Хухюурай хүнды соо	163

Мэлхэй. Алаг дааган. Олбо	164
Хабарые яаруулнаб? Таршааг найхасаан. Годин хорхой. Боргооһон . . .	165
Жэрхи. Хүйхэр хэрмэн. Хэрмэнэй һүүл. Юун бэ даа?	166
Үбэлэй ой соо. Шандаганай шэхэн. Нарайхан барһахад.	
Айлшалхам. Бэлшээри дээрэ	167
Бобр. Аргали. Хүдэри. Хоёр гүрөөһэн	168
Доргон. Янгир ямаан. Ёгоон	169
Оро. Бугын эбэр. Бугын дуудаан	170
Хандагай. Бодон гахайнууд. Заан	171
Мамонт. Хайшаа юм? Амаралтын үдэр. Ёайн баабгай	172
Хоёр могой. Ёарьһан эрбээхэй. Заряа.	
Городой үхэр хулгана	173
Халюун. Ёолонго. Булган. Үен	174
Үзэгдөөгүй аад, һонирхолтой. Бүдүүн хүзүүн. Үнэгэн-эзыхэй.	
Үнэгэн	175
Үнэгэн ба хуранууд. Ёайрхуу үнэгэн. Бүтүү бүглүү ой.	
Үлэн шоно :	176
Олон нэрэтэ. Мэдэбэ гүт? Үнэгэн хулгана хоёр. Эрбэд	177
Юун бэ? Зантахи. Шэлүүһэн зантахи хоёр. Шэлүүһэн	178
Баабгай һэрибэ. Хабарай баабгай. Сагаан баабгай. Эмэ баабгай	179
Шадамар баабгай. Баахалдай. Арсалан. Баха	180
Танигты. Бугжагар буга. Танай манай гэлтэгүй. Хубхай	181
Дархан. Үхэр хараасгай. Гулабхаа. Борбиихой-борбилоо	182
Борбилоо. Ямар шубуумбиб? Хараасгай, хараасгай. Хүхэ буха	183
Хүхэ сүгсэги. Уларилша борбилоонууд. Шагшага.	
Шубуудай саг	184
Мүрысөөн. Аса һүүлтэй хараасгай. Эшээ гү? Ямар хүхыб?	185
Бүүбэйнэр. Хани шэнгеэр һанахаб. Хабтагаалжан. Ой соо	186
Хүхы. Бүбөөлжэн. Суусагаалжан. Эрьюу боро	187
Торхируунууд. Нуурай эрьедэ. Бүднэ. Хүхэ буханууд	188
Уургай. Тоти шубуун. Шаазгай. Туунууд.	189
Гашуудалтай тоншуул. Үглөөгүүр болобо. Хүхэ бухаадай.	
Нашан	190
Туунууд бусаад... Харсага. Элеэ. Сахалинууд. Хулда.	191
Ёайрхуу нугаһан. Хурын наадан. Тугалша турлааг. Алаг туун.	
Хун шубууд. Итаг шаазгай	192
Хала. Бэгсэргэ. Тоодог. Шара шубуун	193

Бүргэд. Ангир шубууд. Галуунууд. Ёойр	194
Онголонууд. Намаг дээрэ. Хара хирээ. Гуужамар үе	195
Тохорюун. Хүхэ дэглы. Турлааг. Хүйтэ хурылна. Шаазгайнуудай зугаа	196
Хүдүү. Айлшан шаазгай. Нашан, нашан, наашаагыш. Харалжан	197
Һараалжан. Жэргэмэл. Хараасгай. Гоё даа	198
Сэлмэг үдэрэй һайханда. Эрэлхэг бургааһан. Түрэл голни	199
Загаһад. Загаһан. Акула. Мантан загаһан	200
Гутаар. Айбала. Алда хөөлэнтий. Хоёр ялаагана. Булагай эхиндэ	201
Манай горхон. Жараахайнууд. Хадаран. Сурхай. Хахуулим	202
Тула. Тээли. Алгана. Бага ехэшье загаһашад. Атаархалтайл	203
Унаһан мүшэн. Яажа наадалтайб? Үдын голдо. Золтой загаһашад	204
Загаһашанай түүдэг. Татанагүй. Сээлэй эрьедэ. Загаһашанай шэбшэлгэ	205
Аяма халуунда загаһан татадаг гү? Зол гү, али зоболон гү? Үглөөгүүр эртэ. Нэгэ заляар	206
Хоёр хомхой. Нуурай эрьедэ. Бургааһан. Мойһон	207
Һэн даа. Балжан гарма. Улаалзайнууд. Мэхэтэй һархяагууд. Сагдуулханууд	208
Нарһан. Носоргоноон. Долоогоно. Гүлзөөргэнэ. Ойн захын дарсаг.	209
Хуһан. Шэнэһэн. Хуша. Нямняханууд	210
Гэмтэһэн сэсэг. Ногоохон хасуури. Үгэрсэмнай. Дуулим таламнай сэсэглэжэ байг лэ...	211
САГААЛГАН ТУХАЙ	
Хулгана яажа түрүүлээб? (Нэгэдэхи домог)	213
Тэмээн юундэ гомдоогүйб? (Хоёрдохи домог) ХУЛГАНА ЖЭЛ. Арбан нэгэн жэлээ...	214
Үдэшэлгын үгэ. Угталгын үгэ. Хулгана жэл морилбо. Сагаалганаа асараал даа	215
Хулгана жэлэй арбан. Хулгана жэлэй һайн, муу таланууд. Хулгана жэлэй шэнжэнүүд. Асуудал ба харюу	216
ҮХЭР ЖЭЛ. Табан хушуун малай... Баяртай, мэндээ! Би үхэр жэлтэйб. Найдалтай жэл	217

Үхэр жэлтээ. Туһатайл ха. Минии үдэрнүүд. Түрэнэн хүн. Мэндээ!	218
БАР ЖЭЛ. Хүбшэ хада байратай... Үнгэрбэ, морилбо. Жэлээ угтажа. Хии моримни. Хоёр баяр	219
Жэлээ оруулааб. Бар жэлтэй хадаа. Норбо хайн нүхэрни. Арбан хоёртойшые наа. Дулаархань даа	220
Һайн, муу үдэрнүүд. Юундэб гэхэдэ. Экстремал болохоб. Һархалзана бэшэб	221
ТУУЛАЙ ЖЭЛ. Дэбхэн, дэбхэн харайжа... Аглаг уула байратай... Туулайб даа. Туулай жэлтэй хадаа. Би	222
Үнэн шударгы байхада. Һайн, муу талатайб. Шэбшэлгэ	223
ЛУУ ЖЭЛ. Аглаг тэнгэреэр дүүлидэг... Мэндээ! Би лууб. Болохо гүб?	224
Тааралга. Мэдэдэг һайб. Һайрхана бэшэб. Түргэн хэлүүр. Нэгэ үзэг таби	225
МОГОЙ ЖЭЛ. Сахилза ногооной оёороор... Могой жэлээ угтажа. Могой жэлые магтанаб. Могой жэлтэй намда	226
Харадаг юм даа. Өөрымни. Үнэн зүрхэнһөө хэлэнэб. Дабхия даа	227
Үдэрнүүд. МОРИН ЖЭЛ. Холын газарые агшаан ... Баяртайб даа. Талаан үршөөбэл даа	228
Үзэнэб. Али нэгыень. Юундэб гэхэдэ	229
Нааданхайн моритойб. Ханилжа таараарай. Түргэн хэлүүр. Холын газарые дүтэлүүлэгшэ... Шог асуудал	230
Үнгэргээл. ХОНИН ЖЭЛ. Үндэрш набтарш газарые... Халаандаа буубал даа. Минии хии морин	231
Хонин жэлтэйб гэжэ. Би иимэ гүб? Ханилхамни ха юм даа. Ахайм хэдытэйб?	232
Сэнгэнэб. Ха юм даа. Хэлүүр. БИШЭН ЖЭЛ. Дулаан орон нютагтай...	233
Дунгигар сагаан бээтэй... Жаргал үршөөе. Золтойб. Тиимэл түрэнэн хадаа. Мэдэгшэб даа	234
ТАХЯА ЖЭЛ. Һэрбэн улаан залаатай... Баярай мэндээр угтая. Гэгдэбэ. Болгохоб	235
Эрмэлзэлтэйб. Зон юм даа. Жаргажа. Таарадаг хабди даа	236
Тахяагай залаа. Тахяанууд. Фотолуулхаа һанаа гү?	237
НОХОЙ ЖЭЛ. Харанхы һүниие шагнадаг... Ерэлэй. Нохойгоо үрээбэб. Би мэдэхэб	238
Хайрадаг ха гү? Хүргэжэ. Үдэр түрэнэнби. Найдан нүхэрни. ГАХАЙ ЖЭЛ. Арбан нэгэн жэлые...	239
Морилбо. Гахай. Би болохол гүб? Гээ гүт? Дээрэ байхалби	240

Суурхахал гүб? Тааж яданхай. Ази үргэн түбидэ...	
Жэлнүүдэй тоололго	241
Бүтүү үдэр. Тиигээл даа. Нэгэн шэнэ. Буян далай Сагаалган.	
Гурбан найхан. Гурбан сагаан	242
Морилбо. Шэнын нэгэн. Сагаалганаа угтана. Шэнэ жэлэй ерэхэдэ . . .	243
Сагаалганай шүлэг. Уряал. Сагаан сэдхэлэй арюунһаа.	
Нэгэ үзэг табигты	244
Түхэрээн... Баяртайбди. Сагаан шүлэг. Манай үйлсэ	245
Зүгөө тогтообоб. Буряадби гээд ябахадам.	
Түрэлхидни. Буряадаараа	246
Сагаан һара. Нэгэ наһа. Сагаалганай үглөөгүүр	247
Сагаалганай үдэр. Сагаалганай арбан. Хөөрэлдөөн	248
Юундэ? Элбэг эдеэн. Сагаан үнгэ. Гурбадугаар	249
Шэмэг. Хабарнай. Минии дуратай. Найхан. Сагаарна	250
Боложо болообди. Амгалан. Сагаан эдеэн гү? Санжайхан	251
Сагаан һарын зүүдэн. Хабар тээшэ. Сагаан бордоһон.	
Иимэ найхан даа	252
Хии морид хиидэнэ. Тараг. Ёорилго хэнэб	253
Сай. Сагаалган. Буряадайм нютагууд. Хүшөөдэһэн	254
Сагаан Үбгэн – Сахюусамнай. Сагаалганаа хүндэлжэ.	
Сагаалганай эхээр. Сагаалгамнай һалбарнал даа	255
Хабарай түрүүшын һара. Бууһан жэлнай болтогой.	
Сагаалган ерээ ха юм. Сэдхэлдэ сэнгэлиг	256
Үхи хүбүүдшые жаргаба. Бууза. Сагаан юун бэ?	
Газаамнай	257
Үбэлэй нюрган дабагдаа. Хоёр үбгэд. Сагаан Үбгэн.	
Сагаалганай бэлэг	258
Хүгшэн хүүгэн гэлтэгүй. Сагаалаа. Найхан даа.	
Тэмдэг даа	259
Наранда зальбарал. Наманшалан мүргэнэб. Нарһад.	
Сагаалжа жарганабди	260
Сагаан һарын үнгэнүүд	261
Дабталгата шүлэг. Жаргалтай даа. Сагаалгамнай иимэл даа	262
Хүхюутэйгээр. Долоон хоног. Домоглонол даа	263
Бултанайл Сагаалгамнай. Сагаан һара. Сагаалгамнай.	
Ямар гоёб даа	264
Сагаалганай найханда. Мэдэдэг гүш? Урдаһаань дохино.	
Бордоһон. Сагаалганай тоолуур	265
Хээрэ. Зураг. Дабталсанал ха. Нэгэ үзэг таби	266
Дүрбэн сагаан. Сагаан эдеэн. Шэнэ жэлнайш гэнэб. Аа-хуры	267

Улаан пүлсүү хасарнай. Сагаан бордоһон. Үдэшэ. Байнал даа	268
Зальбарал. Үбгэжөөл. Хии морид хиидэнэ. Юун бэ даа?	269
Сагаалганай үрээлнүүд	270
Хүүгэд, Сагаалганаар! Табан жаргал. Болтогой! Иимэл даа	271
Һайниинь. Нохой жэлээ үдэшэжэ... Сагаалганаа угтажа... ХАДАГУУД ТУХАЙ. Хүнэй байдал һуудалай... Магтаал	272
Хадаг. Табан үнгын хадаг	273
Юһэн янзын хадаг	274
Харахадам. Үрээл. Сагаалганай үмэнэ	275
ҮЛЗЫ ТЭМДЭГ ТУХАЙ. Эрдэнитэ сагаан шүхэр. Энхэ тайбанай алтан загаһан. Дундаршагүй алтан бүмбэ. Сагаан бадма лёнхобо	276
Замхашагүй сагаан бүрээ. Нангин үлзы утаһан. Илагша дувааза – туг. Эрдэнитэ алтан хорло	277
Найман үлзытэ тэмдэг. Энхэ тайбанай бэхи очир. Энхэ тайбанай тагтаа (гулабхаа). ГУРБАН ҺАРА	278
НАНГИН ҺУРГААЛ. Эрын юһэн эрдэм	279
Эхэнэрэй юһэн эрдэм. Бү сохи	281
ШАГАЙ НААДАН. Эрээн марьяан һүрэг. Шагай наадан. Табан шагай. Хонхо бүхэ түүлгэн	282
Шагалзаан. Шүүрэлгэ. Духамни, ай духамни. Мори урилдаан	283
Үбэлэй үдэшэ. Шагайн тоолуурнууд	284
ЭРЫН ГУРБАН НААДАН. Сурхарбаан	285
Хониной дотороор хэгдэһэн эдээн. Уялга	286
ТААБАРИНУУД	
Таабарида дуратай һаа...	
Һуралсалай хэрэгсэлнүүд тухай.	288
Зэр зэмсэг тухай	289
Гэрэй амитадай бэеын хубинууд, хэрэгсэлнүүд тухай	291
Шубууд, амитад, хорхой шумуул тухай	292
Хүнэй бэеын хубинууд ба ажабайдалай хэрэгсэлнүүд тухай	296
Байгаалиин үзэгдэлнүүд, ургамалнууд тухай	300
Унаа тухай	304
ТААБАРИ-ШҮЛЭГҮҮД	
Хоёр нүхэд. Ямар нугаһан бэ? Юунүүд бэ?	
Уйлхай. Хүхюутэй гэхэм. Байлдаан. Хэды хонин бэ? Юун бэ?	305
Юун байлтайб? Һүни. Шэрхи гээшэнь. Хулгана. Ариг сэбэршэб.	
Юухэн болоноб? Һөөл үбгэжөөл	306

Юу, юу, юу? Эрхимын оло. Бэшэл. Ёнин сэсэг. Юун аад углуудаб? Аб адли нэрэтэй. Баабайм юу хээб?	307
Эжым юу хээб? Харанхыша. Хабталзаан. Тоолоошо. Ёнин амитан. Бамбадхаб.	308
Уһан дээрэ. Яһан гэр. Улаахан хоншоор. Юун бэ даа? Тоолоё. Юун болонобиб? Зайгуул	309
Хамагта туһатай. Тэрээхэнээ. Халхабша. Эндэһээн, тэндэһээн. Хоёр мөөрэтэ. Үбэлэй нюрган дабагдаад...	310
Һайхан сэсэг. Ашатай, туһатай. Гайхалтай ёнин хада. Юун гэшэб? Ухаатай амитан гү?	311
Томо баглааб. Юушьегүй аад. Ямар сагууд бэ? Танихаш даа намайе. Онтохой удхаар. Дархан. Юухэниие зураабиб?	312
Загаһашан. Галуун. Үүлэн гү? Алиниинь шэлэлтэйб. Гайхалтай. Эсэшгүй ажалшан. Тон адаршье һаа...	313
Эхирнүүд. Сагай хэмжээ. Ямар шубуунбиб? Үглөөгүүр, үдэшөөршье. Энээхэмнай. Ньюса	314
Аха дүү хоёр. Һахалтайхан хүйхэрдөөнби. Туһалагша. Таахада урматай даа. Таабаринуудые таажа...	315
Хээрэ (таабари-үгүүлэл)	316
Ой соо (таабари-үгүүлэл)	318
ЖОРОО ҮГЭНҮҮД	322
Гарай хурганууд. Эрхим эрхы...	324
Аха дүүнэр. Эдэ табанай ажал. Зэмэтэй хурганууд. Малша угай хурганууд	325
Юухэн бэ даа? Голой эрьедэ. Хурдан. Хурса. Элбэг. Томо. Һайхан. Элдэб.	326
ТООЛУУРНУУД	
Юундэ байнаш... Гэр соо. Манай нохой хусаа... Табуухан. Дэргэдээл-доргодоол... Ши би, энэ тэрэ...	332
Элбэг дэлбэг... Аадай даадай... Шишье шиш... Тэдэ юумэн... Эндэ тэндэ... Тала дайда ехэл... Хабарай тоолуур	333
Наадаха гүш... Табан хушуун малай дууһашагүй тоолуур	334
Үзэгүүдые таби. Нэмэлгэтэй мурнүүд	335
Нэмэлгэтэй шүлэг. Ололготой шүлэг. Дутуу үгыень нэмэгты	336
ОНТОХОНУУД	
Номуудай гомдол	338
Нохой суурга хоёр. Үншэн хэнзэ Лодой хүбүүн	339
Атаархалдаба. Ёхор тохорюун	340
Бүргэд Гутаар хоёр. Модохонууд	341

Жэргэмэл	342
Хэнииньше хэн гэшэгүй	344
Шаазгайн алтан үндэгэнүүд	345
Баабгай жэрхи хоёр. Һүүлнүүд	346
Харалжан Борбилоо хоёр	347
Шүдэм үбдөө. Хоёр тулюур	348
Энөөхэй Ханяахай хоёр	349

ЛУБСАНАЙ ОНТОХОНУУДЪАА

Лубсан хүбүүн. Хонхотой нохой	352
Һүүдэр. Бороогой дуһалнууд	353
Хүйтэн Дулаан хоёр	354
Һайрхуу дугы. Төөриһэн түрэлнүүд	355
Шэнэ карандашууд	356
Булагхан	357
Үүдэнэй барюул	358
Түхэреэн онтохон	359
Харгы. Халюухай	360
Үүлэхэн	361

БАСНИНУУД

Ямаан Үхэр хоёр. Һайрхуу Бороо. Буха Үнеэн хоёр	363
Хадхууртай Заряа. Түгсүүл. Арсалдаанай үрэ. Үгэрсэ	364
Залхуу Хөөлэнтий. Баабгай Үнэгэн хоёр. Тэршээ Эшэгэн	365
Үүлэн. Хирээ. Гахай Анзаһан хоёр	366
Хорхой Шоргоолзон хоёр. Хэн эгээл хүсэтэйб? Атаархал	367
Хоролхуу Борбилоо. Номо Годли хоёр. Һүхэ	368
Гахайн холонхой. Эрэ Зүгы. Маряажанхай Миисгэй	369
Тэргэд Һара. Сэсэг. Годоорһон Горшоог	370
Шоно Тохорюун хоёр тухай. Шоно Тохорюун хоёр	371
Һайрамай Уһан. Бэгсэргэ. Һүхэ Эшэ хоёр	372
Шүдэр Үбһэн. Нарай Ногоон	373
Гахай. Эхин эсэс хоёр	374

ПОЭМЭНҮҮД

Табан дальбараа (үльгэр-поэмэ)	376
Хээр морин	378
Табан хурган	380

Саманта	383
Талмайда болоһон ушар	386
Үлүү хараһан хулгана	388
Сурхарбаан.	389
Хоёр эшэгэн	390
Залхуудай	392
Аянша аляһан	393
Табан бууза. Юумэхэнүүд тухай	399
Бургааһан мойһон хоёр	400

ЗҮЖЭГҮҮД

Хоридой мэргэн	402
Сэгнэлтэнүүд	410
Хэршэмэг мяхан	414
Ондоо нэрэ	418
Манай жэргэмэл	423
Хэрүүлшэ гуталнууд	427
Дүүдэй баатар	432
Бабжа Барас баатар	437